

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Väfgarner

af ylle och bomull, Linnegarn af Almedahls till fabrikspris, Kostymgarn, Mattvarp, Crémefärgadt Fiskegarn till Gardiner; Fiskredskapsgarn, Väfskedar m. m., allt till lägsta priser

AXEL HINDERSONS Garnbod,
Hötorget 13. Stockholm.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prishelönta af Dräkt-Reformföreningen.
Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Allt arbete utföres noggrannt och af bästa material. Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Froms Velocipeder

äro af alla som begagna dem, erkända för sin stora hållbarhet och sin lätta gång.

Den enda Guldmedalj, som vid Stockholms-utställningen utdelades »för Utmärkta Velocipeder», tilldelades dessa maskiner.

OBS! Rikt urval af tillbehör. Alla slags velocipeder repareras.
PER FROM, Stockholm, Mäster-Samuelsgatan 26.

Sägre (=Nya) Lärarinneseminarium

i Stockholm utbildar lärarinnor för skolor och hem. Kursen 1- å 2-årig, beroende af elevens kunskaper och mögenhet. De som genomgått högre flickskola behöfva ej aflägga inträdesexamen. Främmande språken valfria. Tidsenlig lokal invid Humlegården. Terminsafgift endast 100 kr. Inträdes-sökande torde så snart som möjligt anmäla sig hos undertecknad, som meddelar vidare upplysningar; adress: **Sundbyberg, ALMA DETTHOW.** Träffas Birger Jarls gatan 35 endast månd. onsd. och lörd. kl. $\frac{1}{2}$ 2- $\frac{1}{2}$ 3.

(G. 79641)

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

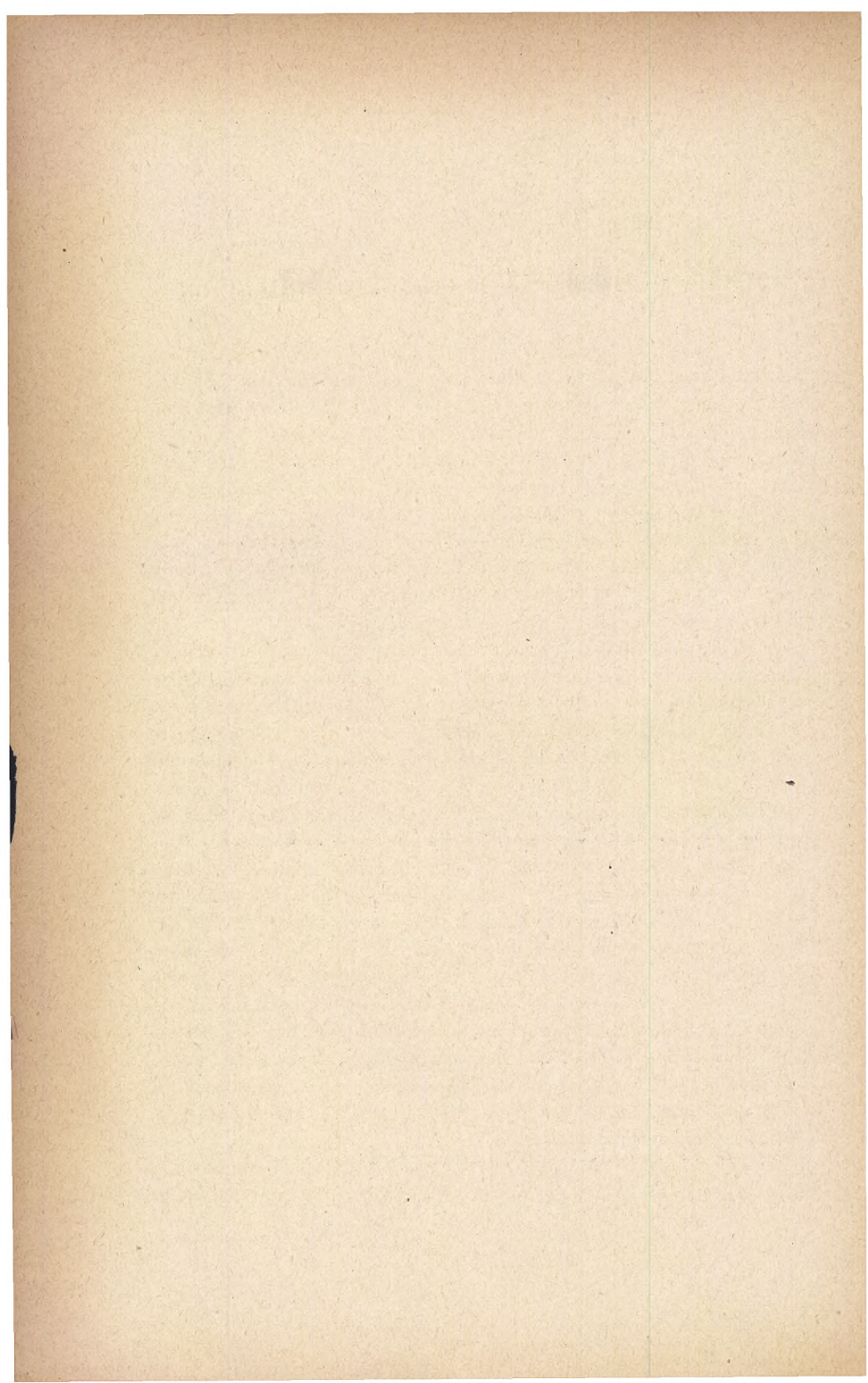
Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Bref från Köpenhamn.

April 1899.

En strömning af vaknande lif går för närvarande genom den danska kvinnovärlden — det är alldeles påtagligt för den, som likt undertecknad vänder åter hit efter ett eller annat års frånvaro. Och glädjande nog börjar »Kvindebevegelsen» att blifva populär — inom vissa gränser åtminstone —, hvilket den aldrig förut här varit. Allt vidare kretsar komma med in i rörelsen. Kvinnorna organisera sig, associera sig och starta företag till gemensamt bästa samt visa sig därvid vara i besittning af en verkligen förbluffande praktisk blick och förmåga. Det är tydligt, att samhörighetskänslan ändtligen är väckt, om den också ännu till att börja med i de flesta fall yttrar sig som korporationsanda.

Konstnärinnor och författarinnor hafva sålunda i sin sällskapliga klubb *Cirkeln* fått ett föreningsband, som förut totalt saknades. Genom att (mot särskild inträdesafgift) öppna sina större fester också för vidare kretsar spelar denna förening en viss roll i sällskapslifvet och bör kunna gifva lyckliga impulser åt det tämligen stagnerande umgängeslifvet i detta »Nordens Athen». I ekonomiskt hänseende visar *Cirkeln* lysande resultat. Redan vid det första räkenskapsårets utgång förefans ett öfverskott på icke mindre än 2,000 kr. Och ändå knusslas det icke på något sätt. Tvärtom uppträder *Cirkeln* med en viss »flot» elegans — har sin egen »lejetjener» och de bästa lokaler. Årsafgiften för medlemmar är dock icke högre än 12 kr., men de utanförstående, som önska vara med vid festerna, få naturligtvis betala för äran, och från dem kommer utan tvifvel öfverskottet.

Hvad gör man nu med detta? Däraf bildas ett slags pensionsfond att utdelas till medlemmarna efter 20 år. Hvarje års eventuella öfverskott går dit såväl som honoraren för de föredrag, tafvelexpositioner och musikaliska underhållningar medlemmarna prestera. Både praktiskt och knepigt, eller hur? Ett behändigt sätt att hålla fast på medlemmarna i alla fall.

De kvinliga kontoristerna och i handeln anställda fruntimmer i allmänhet hafva i *Hegnet* fått sin föreningspunkt. De hafva en treflig,

centralt belägen, egen lokal, där de i all enkelhet kunna samlas om aftnarna. En gång i veckan är sällskapsafton, då föredrag hållas, musik utföres, scioptikonbilder förevisas af utanförstående, intresserade män eller kvinnor.

Ett alldeles nytt, högst förtjänstfullt företag är *Kvindernes Kjøkken*. I en stad, där man förgäfvos gjort upprepade försök på att hålla en hushållsskola med bespisning gående och där inga andra billiga restauranter finnas än kommunens allmänna »spisehuse», fyller en sådan anstalt ett djupt känt behov. Också hälsades Kvindernes Kjøkken med jubel efter hela linien af de ensamma, sig själfva försörjande kvinnor, som kunna offra 40 öre på sin middag. Ty här är verkligen detta konststycke genomfördt: 2 rätter riklig, (så mycket man orkar äta) utmärkt god och väl tillagad mat för 40 öre! Och ändå hör man klagomål öfver att det är för dyrt — klagomål, som kasta ett skarpt ljus öfver de små förhållanden, under hvilka den arbetande kvinnan här lefver. Det är i själfva verket endast minoriteten, som kan »flotte» sig med ett middagsbesök i Kvindernes Kjøkken.

När man, som så många, många (äfven examinerade) lärarinnor måste göra, undervisar för 25 och 37 öre i timmen, är 40 öre för middagen redan för mycket. När man, som ett antal unga flickor, hvilka sysselsättas med porslinsmålning på en af de förnämsta fabrikerne härstädes, får 34 öre — säger och skrifer 34 öre — för att med blomstermotiv dekorera *ett dussin* koppar med fat till, kan lagad mat på det hela taget icke komma i fråga. Och för de legio af arma medsystrar, som lefva — om det kan kallas att lefva — af linnesöm, broderier o. d., är det knappast bättre beställt. För alla dessa är Kvindernes Kjøkken trots sin billighet det obevekligt stängda paradiset.

Den mycket enkla, men propert inredda restauranten är inrymd i en visserligen rätt trång, men icke otreflig lokal, som har den fördelen att ligga på »Ströget» och dessutom att vara kostnadsfritt upplåten — tills vidare. Det är meningen, att företaget skall kunna bära sig själf, hvilket också den stora tillslutningen tyckes kunna garantera. Under de månader lokalen varit öppen, har middagsgästernas antal i genomsnitt varit 150 dagligen. Också frukost serveras efter motsvarande billig taxa. Företaget är satt i gång af några oegenryttigt intresserade damer, som fortfarande leda det. För öfrigt är att märka, det serveringen sker table d'hôte och utan tillfälle att välja mellan olika rätter, utan hvilket icke så låga priser kunde hållas.

I dag, den 5 april, öppnas ett nytt kvinligt företag — *Damernes Formiddagsklub*. Stadens stora utsträckning och den sedan flere år pågående utflyttningen från de centrala delarna mot periferien hafva väckt behovet af en lokal i den gamla staden, där damer, som »gaa i Byen», kunna pusta ut, skriva bref, göra toilett och förfriska sig med en kopp kaffe eller té — i det hela taget hvilat ut och vara *à son aise*. För endast 3 kr. om året kan man blifva medlem med rätt att dagligen ända till kl. 6 e. m. uppehålla sig i klubben, läsa dagens tidningar o. s. v. Mer än en journalistisk hjärtesuck har stigit ur manliga bröst och genjudit från maskulina tidningar med anledning af både klubben och köket: så på en gång billigt och treffigt skulle ingen man kunna inrätta det. Kontingenten till förmiddagsklubben har kunnat sättas så lågt, emedan man midt i stadens dyraste kvarter, tätt vid Östergade, lyckats få lokal till billigt pris. De danska kvinnorna äro verkligen snillrika i sina finansoperationer. Lokalen delas nämligen med *Hegnet*, som endast behöfver den om aftonen; och förmiddagsklubben får för en billig hyra nyttjanderätt ända till kl. 6 mot att till *Hegnet* också afstå det eventuella öfverskottet.

Att kvinnorna, när de väl kommit i gång, länsa undan för fulla segel, visar den öfverraskande fart, hvarmed »*Dansk Kvinderaad*» bildades. För många gick det alltför brådstörtadt, men som faktum kvarstår nu emellertid, att Kvinderaadet med 13 föreningar anslutit sig till det i Washington år 1888 stiftade International Council of Women och anmält sitt deltagande i Londonkongressen denna sommar.

En sammanslutning af annan art, hvilken genomförts på ett sätt, som måste väcka aktning för kvinlig organisationsförmåga, är *De kvindelige Herreskrædderes fagforening*. Af den stora allmänheten hade säkert högst få en aning om denna förenings tillvaro, än mindre om de villkor, under hvilka dess medlemmar lefva, då den, 1,000 medlemmar stark, i början af detta år gjorde sig bemärkt genom en strejk. Denna började, som sagdt, med 1,000 strejkande och slutade med 1,300. Den fördes med ett allvar och en värdighet, som väckte allmän sympati. Äfven de mest hårdnackade motståndare af strejksystemet måste erkänna denna strejks fulla berättigande, ty de fakta, som därvid kommo i dagen, kastade ett hemskt ljus öfver dessa arbeters villkor.

Det stora flertalet af dessa äro för sin existens uteslutande hänvisade till sitt arbete, och en stor mängd hafva familj att försörja.

Den aflöning, mot hvilken de protesterade, gaf dem för 12 timmars ihärdigt arbete summa kr. 1: 40, och däraf skulle de bestå tråd och maskin. Ingen fantasi kan uträkna hur det är möjligt, att i en stor hufvudstad hålla lifvet ihop med så litet! Ingen med någon smula rättskänsla kan fatta, att arbetsgifvare under sådana förhållanden vilja neka en daglig förhöjning af fattiga 14 öre — ty så blygsam var dessa fattiga sömmerskors fordran. Strejken stod på ungefär i 14 dagar och slutade med seger för arbeterskorna — en seger som betydde mer i moraliskt än i pekuniärt hänseende — och priskuranten höjdes från 20 till 22 öre för ett par mansbyxor af lärft¹⁾, från 1,35 till 1,50 för en herrjacka.

Mycket betecknande för det nyvaknande lifvet inom kvinnovärlden äro de nya kvinliga pressorgan, som framstått inom den närmast flydda tiden. Utom de gamla kända, som ännu bestå, hafva vi *Damernes Blad*, *Kvindernes Blad* och *Kvindernes eget Blad*. Det är en högst karakteristisk trio, som bättre än något annat klargör ställningen: en mängd nyväckta krafter, som försvaga saken genom att dela sig och — dela sig i klasser.

Damernes Blad utkommer hvar 14:de dag och redigeras af fru M. Carstensen. Det är ett *chic*-blad af den obestämda färg, som anses mest passande för salongsbordet. Rör man vid tidens brännande frågor, sker det elegant och behändigt med glacéhandskar. Dock, att sådana frågor öfverhufvudtaget kunna nämnas i de kretsar, för hvilka *Damernes Blad* närmast är beräknadt, utgör ett glädjande tidens tecken.

Kvinnornes Blad är däremot ett verkligt organ för kvinnofrågan, n. b. i den utsträckning eller rättare inskränkning, hvori den fattas här som i Sverige. Det redigeras af fru Rigmor Bendix och medföljer *Nationaltidende*, *Dagbladet* och *Dagens Nyheter* som söndagsbilaga — har alltså en mycket stor läsekrets. Det innehåller alltid en eller annan väl skriven och tänkvärd artikel (icke sällan af manlig penna) angående kvinnofrågans ställning i in- och utlandet, men därjämte också en del löst plockgods. Fjärde sidan, där man oförberedt kan hoppa in i »Forskjellige Smaakager» och andra busmoderliga rön och föreskrifter, kunde säkerligen vara bättre använd än till kokbok.

Någon polemisk karakter har icke detta blad. Icke håller bäres det af någon utprägladt själfständig anda, hvilket kanske kan

*) Af dessa kunna under utvecklande af seg flit 7 par sys om dagen.

förklaras däraf, att bladet endast utgör ett appendix till ett stort allmänt dagblad. Trots sitt generella namn är Kvindernes Blad lika litet som något annat nordiskt kvinnoblad — så vidt mig är bekant — i vidaste mening ett organ för kvinnans intressen. Äfven här är underklassens kvinna »den stumma system», som icke har sitt ord med i meningsskiftet. Den fjärde sidan af Kvindernes Blad, den som nu fylles af kokboken, kunde i stället lämpligen upptagas af meddelanden från och om henne, meddelanden, som genom att lägga i dagen hennes tröstlösa existensvillkor kunde väcka icke blott medlidandet utan också solidaritetskänslan. Initiativet till att höja de arbetande kvinnornas ställning måste utgå från de öfre lagren, här som annorstädes, och först af allt måste de usla löneförhållandena göras kända och bevisas med siffror. Det är de, som mer än arbetet själf utsga sina offer och utestänga all möjlighet till utveckling. Det är de, som i väsentlig grad bidraga att beröfva den arbetande unga kvinnan den nödvändiga motståndskraften mot en storstads frestelser.

Ett anmärkningsvärdt försök att blotta denna vår civilisations djupa skuggsida erbjuder *Kvindernes eget Blad* — eller rättare *erbjöd.* ty bladet måste för några veckor sedan, af brist på nödigt grundkapital och tillslutning, indragas. Det redigerades med en hos en kvinna icke vanlig journalistisk skicklighet och med en viss ung och frisk slagfärdighet af fröken Anette Jensen. Dess mål var just att göra underklasskvinnans behof och berättigade kraf hörda, att i de öfre lagren väcka intresse för henne, att visa huru en trängtan efter ljus och luft, efter upplysning och förädling rör sig lika mäktig i kvinnans bröst på samhällsstegens nedre pinne som på den öfre. Det bars verkligen, detta blad, af en öfvertygelsens kraft och värme samt af en entusiasm, som uteslöt hvarje tanke på en nu alltför vanlig tidningsspekulation och vittnade om att det var framsprunget ur ett trängande behof såväl som ur en brinnande kärlek för saken.

Det är därför mycket att beklaga, att företaget icke kunde bära sig, att denna ropande röst så hastigt blef förstummad. Hvad den manade till skall otvivelaktigt utgöra den närmaste framtidens uppgift. Ty vi som vunnit frigörelsens fördelar hafva säkert något att godtgöra — — —

Det ser ut, som om kvinnofrågan i flere land stannat i sin utvecklingsgång, som om den för ett ögonblick hejdade sina steg. Är där hinder på vägen? Är det behofvet af nya synpunkter, som håller rörelsen tillbaka?

Svårt är att tyda den tidens tecken, hvori vi lefva, men ligger det icke nära till hands att tänka, det utvecklingen nu nått ett af målen — måhända endast det närmaste — men hvilket den dock icke kan komma förbi, förrän vissa villkor äro uppfyllda? Männe icke visararmen står där och säger: »Se tillbaka! Se de tallösa skaror af kvinnor, som blifvit lämnade långt tillbaka på vägen eller lämnade efter vid vägkanten, tag dem med!»

Det är tyvärr sannt, att i vår kamp för ljus och utveckling ha vi icke tagit de breda lagren med; i striden för bättre livsvillkor ha vi lämnat dem allena. Och dock är vår skuld till dem icke ringa. Ty det är alldeles säkert, att storindustrien, som lyfte bördan från kvinnan i de öfre klasserna och just därmed möjliggjorde hennes frigörelse, lade den blott så mycket tyngre på skuldrorna af underklassens kvinna. Vål finnas de, som vilja häfda, det industrien har frigjort också den kroppsarbetande kvinnan, i det den likställt henne med mannen; men detta, som låter så vackert i teorien, stämmer blott föga med de verkliga förhållandena. Industrien har likställt kvinnan med mannen i fråga om själfva arbetet, det är sannt, men, som vi veta, sträcker sig likställigheten icke så långt som till de högviktiga löneförhållandena. Och äfven utom dessa är det icke *parti égal*, ty kvinnan har fått fabriksarbetet som ett *plus* till hemmets arbete, utan att naturen därför ökat styrkan af hennes kropps-konstitution.

Det synes, som om vi verkligen hade något att godtgöra i detta fall. Eller skulle kvinnans frigörelse och lyftning endast vara en sak för de bildade klasserna, ett prerogativ för dem?

Visst är, att ett organ med samma syfte som Kvindernes eget Blad är af behovet påkalladt så i Sverige som här — eller allra hälst: de spridda stämmorna från samhällets olika lager skulle förena sig till en enda mäktig röst, som kunde göra sig hörd.

M. Anholm.

Litteratur.

Tankebilder af *Ellen Key*. 2 delar.

Skönhet!

Detta öfversvinneligt stora ord ha de modernaste andarna i vår moderna tid, den som snart icke längre vidkännes benämningen fin-de-siècle, satt som inskrift på sina tempeldörrar. Skönhet i konst och litteratur, skönhet i hemmet, på gator och gränder, skönhet i allt och för alla! Skönhetskulten är den nya religion, som skall skänka mänskligheten en ny himmel och en ny jord och åter införa lycksalighetstillståndet i världen.

Hur idealisk låter ej den läran! Med hvilken glädje borde man ej hälsa denna nya förkunnelse, som omdanar lifvet till ett helt af idel harmoni! Och dess profeter hur borde de ej hyllas som människoslåktets välgörare! Ja, målet som de peka på är onekligen bedårande, vore bara ej vägen dit så tröstlöst lång och hade man ej för att nå det först att passera genom den förfärande fula verkligheten! Att söka kämpa sig igenom detta gungfly lönar sig emellertid ej för jordbundna själar, det säga oss redan från början den nya lärans förkunnare, därtill fordras idealitetens vingar, och sådana fortskaffningsmedel stå endast några få af de mest benådade till buds. Och äfven dessa se ju blott skönhetsriket skymta vid horisonten som en svag gryning till en kommande dag? Först efter generationers generationer är eröfringen fullbordad.

De som äro nog lyckliga att förmå lyfta sig upp på höjderna ha emellertid trösten att redan nu kunna fördjupa sig i de fagra framtidsyner, som deras fjärrblick frammanat. Men de andra, de utanför- och nedomstående, ha det så mycket kallare och ledsammare i sin verklighetsvärld, och föga hjälper det att frihetsfanan med ordet »skönhet» inristadt på sitt röda fält liksom äggande viftar till dem från bergets topp, de veta att den aldrig skall föra dem, hopen, fram till seger.

Så ungefär, i grofva drag tillyxad, ter sig den lära, för hvilken så många af vårt lands moderna författare gjort sig till målsmän. Att Ellen Keys sista stora två-volymers bok »Tankebilder» i sig innefattar själfva kvintessensen af dessa dogmer behöfver väl ej här påpekas. Det är nu några månader sedan förf. skänkte den svenska allmänheten som julgåfva denna samling af dels förut kända, dels nya uppsatser i tidens frågor, och litet hvar har således haft god tid att sätta sig in i innehållet. Mycket har nog boken också lästs, studerats och kommenterats, men något oväder har den icke blåst upp, liknande det, som så ofta brukat åtfölja Ellen Keys offentliga uppträdande. Orsaken har väl varit den, att det mesta boken innehåller redan förut publicerats och att man varit alltför beredvillig att anse de uppställda frågorna som slutdebatterade. Nog af »Tankebilderna» ha lik figurerna i ett skuggspel tämligen obemärkta glidit förbi den stora allmänhetens uppmärksamhet och de ha ej

kommit meningarnas vågor att bryta sig mot hvarandra såsom förr i en vidt och bredt återljudande svallning.

Den etiska halten af de af förf. förfäktade idéerna och den åskådning, som däri gör sig gällande, ha med tillräcklig klarhet och utförlighet redan blifvit belysta i denna tidskrift; i en flyktig recension som denna, behöfva de därför icke vidare utläggas eller gendrifvas. De flesta kapitlen i första delen, de med öfverskrifterna: »Kvinnorna», »Lifsbehof», »Individualitet» betecknade afdelningarna hafva således redan här underkastats en kritisk granskning.

Återstår alltså det nya, och där möta oss främst de rent estetiskt sedt fulländade bilderna »På jaktlottet». I dialog-form framlägger förf. här sina egna erfarenheter och tankar, och det i akademisk stil utmejslade samtale har iklädt sig en dräkt, som ger det hela mer prägel af ett diktverk, än hvad det är och vill vara: en etisk-estetisk-social afhandling.

Det är i en sannt almquistiansk miljö man införes. Skuggan af den i våra dagar åter uppståndne och till heders komne filosofenskalden sväfvat osynlig men inspirerande kring den lilla grupp af andligt och socialt friborne män, som samlats kring aftonbrasan i jaktlottets af en idealisk förfining genomandade gula salong för att vid ett glas ädelt vin utbyta tankar. Det är visserligen från öfvermänniskans ståndpunkt dessa tre från de höga slottsfontänen, skyddade af sina tunga gula sidendrapier, blicka ut öfver den långt nedanför liggande verkligheten, men de betrakta den och mänskligheten med skalden-målaren-socialfilosofens sympatiserande blick och se hoppfullt fram mot en ny dag.

Ett af aftonsamtalen rör sig om »patriotismen», och det uttalade ansluter sig nära till delens förut offentliggjorda inledningskapitel, det som bär titeln: »Öppet bref till Verner v. Heidenstam». Det är djupa och odisputabla sanningar som här föras fram. Det svenska lynnet, den svenska folkkarakteren, den svenska kulturen och de svenska landskapstaflorna framställas i en belysning, där skuggorna väl äro bredda i skarpa lager, men där ljuseffekterna icke saknas.

En varm kärlek till den »jord oss fostrat har» — äfven om vördnaden för »fädrens aska, som den gömmer» är något tvifvelaktig — har dikterat sköna ord om den svenska naturen, dess underbara, vemodiga, drömmande tjusning, dess makt att med en oemotståndlig förtrollning draga den i främmande land irrande svensken till »barndomshemmet med sina hvardags- och festvanor, med blåsippor och gökrop och smultronhagar och julljus» — — — Och berättigad är utan tvifvel den reflexionen, att den djupaste orsaken till vår svala fosterlandskänsla ligger i de ekonomiska förhållanden, som i våra dagar tvinga så många att utbyta det fäderneärfda hemmet på landet mot den ambulatoriska stadsboningen, där uttrycken växla dag för dag och ej äro ägnade att frammana »de klara minnesbilder, de fasta idéförbindelser», som skapa den sanna patriotismen.

Under utbyte af vackra och väckande tankar liknande dessa framflyta aftonsamtalen på jaktsslottet som en lugn, majestätisk flod, icke som den nyckfulla i mångfaldiga små bifloder söndergrenade strömfåra, som karakteriserar samspråket hvardagsmänniskor emellan. Och allt under himmel och jord afspeglas i denna flod. Fosterlands-känslan och svenskheten i dess arter och afarter, konst, poesi, litteraturkritik, vänskap, kärlek och hela mångfalden af lifsförhållanden. Man påträffar ofta i det man följer den skiftande dialogen paradoxer, såsom påståendet att »när vi en gång läsa verklig historia — — då blir det årtal, när handklaveret infördes ett viktigare olycksår i svenska historien än årtalen på en del förlorade slag!» Ofta mötes man af meningar, mot hvilka man i rättvisans och sanningens namn måste protestera, exempelvis det suveräna förakt hvarmed den degenerade varelse som benämnes »normalsvensken» affärdas; liksom man stötes af en och annan taktlöshet, ty skulle man ej vänta att jaktsslottets förfinade stamgäster åtminstone ur skönhetssynpunkt borde fördöma hvarje groft skämt och hänfullt tal, riktadt mot af andra som heliga ansedda institutioner, låt vara att det gäller så förlegade inrättningar som den svenska kyrkan och presterskapet?

Men ser man bort från dessa stöttestenar — antag att man lyckats frigöra sig från känslan af indignation, blandad med sorg, och den oppositionslusta, som så många af de lärosatser som förf. vill bygga upp på sina tankebilder väcka, särskildt den förfärande, af sociala och etiska lagar obundna individuella frihet de förfäktade, och söker man uteslutande betrakta arbetet ur litterär-estetisk synpunkt, kvarstår mycket af odisputabelt värde, mycket där ej blott *bildens* utan äfven *tankens* skönhet på ett omisskänneligt sätt framträder. Dit höra i synnerhet de högstämda och nästan lyriskt fagra betraktelserna i första delen om »Stillhet» och »Mod». De visserligen något grumliga men intressanta författare-porträtt, som betecknas med det gemensamma namnet »Typer», innehålla äfven mycket af psykologisk och litterär förtjänst. Att fröken Keys bok är ett verk af en betydande författaretalang lär således ingen vilja bestrida, ej heller att den intager en ganska enastående plats i vår svenska litteratur, hvilken minnsann ej öfverflödar på populärt hållna, filosofiskt-etiska arbeten, allra minst af kvinliga författare.

I detta omdöme instämma säkert många af de *icke* »förstående läsarne», många af dem som icke kunna räkna sig till »de unga af alla åldrar», hvilka förf. tillägnat sin bok, med detta förnåma särskiljande i värdiga och icke värdiga, som är den moderna skolan egen. Man kan beundra de arkitektoniska enskildheterna i ett byggnadsverk, äfven om man måste beklaga, att så mycken lärdom och talang användts på att uppföra en byggnad grundad på lösa sanden och af material så luftigt, att den måste falla i grus och spillror inför verklighetens starka vindkast.

L. D.

Den svenska odlingens stormän. 1—2. Af Ellen Fries.

Svenskarne hafva med allt skäl beskyllts för öfverdrifven beundran för allt utländskt och benägenhet att ringakta sitt eget. Denna benägenhet har dock på sista tiden framkallat en reaktion, glädjande i samma mån som den på alla områden sträfvat att tillvarataga det äkta svenska. Vi ha fått ögonen öppna för den skiftande skönheten i svensk natur, för det egenartade i de olika bygdernas folklygne och sed. Vi gå tillbaka till våra häfders stora gestalter, ej med de fosterländska fraserna från seklets midt utan med längtan att förstå dem och deras lif — lära känna vårt eget folk i dess ädlaste och kraftigaste söner.

Till de företeelser inom våra dagars litteratur, som motsvara och understöda en sådan riktning, hör obetingadt Ellen Fries' ofvan nämnda serie »lefnadsteckningar för skola och hem». De äro på grundvalen af senaste forskningar populärt sammanfattade liffulla skildringar af vår odlings banbrytande män. I det första häftet som, då det för ett par år sedan utkom, i Dagny varmt anbefalldes åt ungdom, möter oss främst Olof Rudbecks kämpagestalt, ett det yppersta uttryck i fel som förtjänster för storhetstidens Sverige; vidare Urban Hjärne och Jesper Svedberg, sextonhundredtalspersonligheter äfven de. Det nyss utgifna andra häftet ger oss i »släkten Tessin» utvecklingen från drottning Kristinas Sverige till frihetstidens, afspeglad i historien om tre intressanta personligheter, »tre släktled af stormän i andens rike». Kristoffer Polhems långa lefnad omsluter själfva brytningsperioden, och slutligen möta vi i Olof v. Dalin upplysningstidens förste egentlige målsman i vårt land.

För teckningen af några bland dessa stormän — en Jesper Svedberg, en Olof von Dalin — har författarinnan hufvudsakligen byggt på de utförliga nya monografier vi äga. Någras bilder hafva sammansmälts af ett material, som visserligen förut bearbetats af forskningen, men legat spridt på en mångfald olika håll — i minnes-tal, tidskriftsuppsatser, större historiska verk o. s. v. En biografi slutligen, Kristoffer Polhems, är förnämligast resultatet af forskningar i otryckta källor, bref och efterlämnade anteckningar. Men hvar än författarinnan funnit materialet till lefnadsteckningarne, så som de föreligga bära de alla hennes prägel. De äro liffullt och enkelt berättade, framställda i sammanhang med de europeiska kulturströmningarne, åskådliga genom karakteristiska citat och smådrag. Det kritiska omdömet blir aldrig småaktigt klander; man märker alltid underströmmen af sympati och beundran, det fosterländska sinnelaget.

Vi hoppas att fortsättningen på den så lyckligt började serien ej skall låta alltför länge vänta på sig. Dessa lätt tillgängliga små häften, lämpliga för läsning i familjekretsen, genom sin form tilltalande äfven för ungdom, visa sig nämligen inom sitt område synnerligen väl rustade för det värf, som enligt författarinnan själf är den svenska kulturhistoriens: »att lära oss förstå våra samhällsinrättningar, arten af den bildning vi inhemta och vårt eget nationallygne».

S—d.

Slätten. Berättelse af *Mark Stern*.

Försök att tänka er tillvaron lik en stor slätt, icke en vanlig och verklig sådan, grumlad af upphöjningar och splittrad af inlägnader, utan en slätt i ordets pregnanta mening, ett sagolandskap, som inga gränser har och som man kan dikta så stort man vill. Den, som vandrar fram sitt lif på denna slätt, har ingenting med riktningar och väderstreck att göra. Han kan gå rakt eller i krok, framåt eller tillbaka, han befinner sig dock alltid i centrum och ser lika stora vidder omkring sig. Inga barrikader resa sig för honom, och när han af mötande främlingar från bergstrakter och hafskuster hör talas om vägar som ta slut, då ler han mistroget och medger kanske, att sådant låter tänka sig. Och när han observerar att horisonten är ett föremål, som lydigt flyttar sig för hvar steg han tar, då förvärfvar han sig en egen och öfverlägsen uppfattning af det, som de mötande främlingarna benämna mål. Äfvenså förstår han, att dessa måste vara i någon mån defekta, eftersom de synas nyfikna på det de ännu icke ha sett och blifva öfverraskade, när de få se det. Liksom om inte allt vore sig likt, hur långt och länge man än vandrar, och som om man inte för rätten såge allt så långt i förväg, innan man stöter på det, att man hinner vänja sig vid det och iakttaga hur känt och vanligt det är.

Sådana äro förhållandena på den stora släta slätten, sagolandskapet som man kan dikta så stort man vill. För de mötande, som komma från andra nejder, kan den vara så liten som en plantering ibland stadsgator, i hvilken man sätter sig att hvila en stund, eller som en gräsbevuxen trekant vid ett vägshål, där man dröjer ett ögonblick för att välja väg. De möta slättvandrar där och byta hälsning och ord med honom och undra öfver att han går så vårdslöst förbi dem och manövrerar så skrymmande sorglöst på det trånga utrymmet, som om icke gatornas murar stängde och som icke svart och tät skog hägnade in vägarna. Hvad vet han om murar och skog — de låta på sin höjd tänka sig.

Visst heter det, att den, som söker, han finner; men har denna regel någon allmängiltighet, hvilket är obevisadt, så är det sannernigen icke på rubrikernas område. Det är därmed icke sagdt, att den, som icke söker, finner något; men så tycks det emellertid förhålla sig i fråga om titeln på *Mark Sterns* bok, ty den förefaller särdeles funnen och icke det ringaste sökt. Den är icke ditsatt af det praktiska skäl, att en bok bör ha ett namn, medelst hvilket man kan fråga efter den i bokhandeln, utan den har varit till före boken och har gifvit upphof till berättelsen. Den tjänstgör som introducerande företal och förklarande efterskrift och smyger för rätten in en undermening bakom hvarje rad. Om hundra år kan jag möjligen ha glömt, att Daniel Hedman var en uppsalastudent och älskade en dito vid namn Ina Hallén, och kanske jag inte heller kan göra reda för deras respektive inackorderingsställen; men slätten skall jag minnas som en kär symbol, hvars tolkning denna bok har gifvit mig klaven till.

Fabeln i boken är en episod bara, en af många likartade, hvilka man kan tänka sig strödda som låga dungar öfver den flacka slätten. Den tjänar till att visa hur denne nyckfulle vagabond, denne oätkomlige strykare Daniel Hedman ungefär plägar bära sig åt, när hans kosa korsas af en, som får honom att stanna och slå sig i språk. En stund kan han trifvas; men snart skall han trafva i väg igen och känna sig litet vek och melankolisk den första milen — sedan hvisslar han sig käck på nytt och vet ingen skillnad på det som hände i går och det som skall ske i morgon.

Mark Stern har inrättat det så, att vägen aldrig tar slut och horisonten lydigt flyttar sig för hvar steg. Ja visst, det är hennes rättighet, och det vore ett klandervärdt okynne af mig att fantisera upp ett oändligt plank med taggig ståltråd ofvantill eller plötsligt låta marken rasa, så att den tankspridde passageraren, som fanerar rätt fram med blicken fäst på horisonten, träder miste, som man gör i mörkret, när man inte vet hvar trappan börjar. Grundmotivet med dess suggestiva symbolik verkar nämligen icke villkorligt och valdt utan ter sig som ett af dessa ämnen, hvilka diktare pläga få till skänks af lifvet själf och som de förr eller senare måste bearbeta och slunga ut bland medmänniskorna. Det är fatala gåfvor, som man kanske har svårt att behålla för sig själf men som man måste bittert sakna, när man släppt dem ur händerna, innan man hunnit göra af dem allt det som kunde göras.

Man behöfver inte vara mycket pedagogiskt anlagd för att irriteras af »Slättens» i ögonen fallande språkliga oformlighet eller kanske rättare ofärdighet, som står i en förbryllande kontrast till bokens lugna skepsis och öfverlagda, oentusiastiska optimism. Med all sin nonchalans och sitt ignorerande af den omständigheten att språket är en lömsk fiende, som måste tämjas, har dock Mark Stern en egen stil, än dämpadt satirisk, än behärskad varm och vek, hvars styrka framträder i aforismer men förlorar sig när det gäller att sammanfoga dessa till en sida eller ett kapitel.

Kort sagdt, »Slätten» är ett mästerverk, som icke blef af och som förf. fortfarande är oss skyldig. I hvarje fall är det en bok, hvars brister äro sådana, som litet hvar kunde ha undvikit, och hvars värde är i intensiv grad förf:s monopol och uttryck för en stark och tydligt präglad personlighet.

K. J.

Nytt privat seminarium i Stockholm.

Det finnes i vårt land ett område för kvinligt arbete, där arbetsgifvarnas antal betydligt öfverstiger de arbetssökandes. Detta område är lärarinnekallet. Det förhåller sig verkligen så, att de från seminarierna utexaminerade lärarinnornas antal är otillräckligt, då det gäller att besätta platser såväl i skolor som familjer. Denna

erfarenhet göres ej minst på Fredrika-Bremer-Förbundets byrå. Nu är det visserligen sannt, att mången kvinna med anlag för lärarinnekallet genom egna studier och resor gjort sig skicklig och duglig för lärarinnekallet. Men det är också å andra sidan sannt, att mången ung oerfaren flicka efter slutad skolgång och utan någon som helst utbildning slagit sig på att undervisa barn, för att på detta sätt förtjäna sitt uppehälle. Att detta ej alltid varit till vare sig barnens eller den unga lärarinnans fromma är lätt begripligt. För att afhjälpa detta missförhållande, har s. k. lärarinneklasser upprättats vid några af de större flickskolorna i exempelvis Stockholm, Upsala och Göteborg; i samma syfte har ett lägre lärarinneseminarium haft sin verksamhet i hufvudstaden under några år. — Bristen på lärarinnor äger dock fortfarande rum och har oftast yppat sig, då det gäller lärarinnor för de lägre skolklasserna och de hem på landet, där mindre barn finnas. De lärarinnor, som skulle fylla dessa kraf, kunna ju nöja sig med en kortare utbildningstid än den som fordras vid Högre Lärarinne-Seminariet, där numera hufvudsakligen facklärarinnor utbildas.

Vi tro därför, att det är ett känt behof, som fylles, då Privata Lärarinneseminarium, som har till uppgift att utbilda lärarinnor för familj och flickskolans lägre klasser, nästkommande september här i Stockholm begynner sin verksamhet. Ett bolag, bestående uteslutande af pedagogiskt intresserade personer har bildats för seminariets upprättande. Dessa personer äro: kanslirådet C. Kastman, rektor L. Lindroth, dr N. Lagerstedt, Fru Hedda Anderson samt fröknarna Sofi Andersson, Lilly Engström, Helena Palmqvist och Matilda Widegren.

Föreningsmeddelanden.

Till Fredrika-Bremer-Förbundets Allmänna Stipendiefond har en person, som önskar vara onämnd, skänkt kronor sex tusen (6,000).

•

Fredrika-Bremer-Förbundets yrkes- och studiestipendier för år 1899 ha utdelats sålunda:

från donationsfonden för kvinnor som studera medicin: 500 kr. till med. kand. fröken Ada Nilsson, 400 kr. till med. kand. fröken Signe af Klintberg; från allmänna stipendiefonden: 300 kr. till fil. kand. fröken Maj Lagerheim, 300 kr. till eleven vid högre mejeriskolan å Alnarp fröken Alida Negel, 360 kr. (Stockholms stads stipendium) till eleven vid folk-

skolelärarinneseminarier i Stockholm fröken Emma Magdalena Bredberg, 360 kr. (Malmöhus stipendium) till fröken Gerda Vallengren för sjukvårdskurs vid Sofiahemmet, 360 kr. (Östergötlands stipendium) till fröken Maria Hertzman för utbildning till lärarinna i slöjd, 240 kr. (Västerbottens stipendium) till fröken Anna Mångberg för sjukvårdskurs vid Sabbatsberg, 240 kr. (Västerbottens stipendium) till fröken Vendela Röhse för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi, 270 kr. (Södermanlands stipendium) till fröken Elisabeth Lundvall för kurs i mönsterritning, 180 kr. (Värmlands stipendium) till fröken Signe Vennergren för sjukvårdskurs vid Sabbatsberg, 180 kr. (Örebro stipendium) till småskolelärarinnan Augusta Andersson för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi.

I sammanhang härmed vilja vi nämna, att stipendiefonder äro dels färdiga och dels under bildning i samtliga Sveriges län.

Från skilda håll.

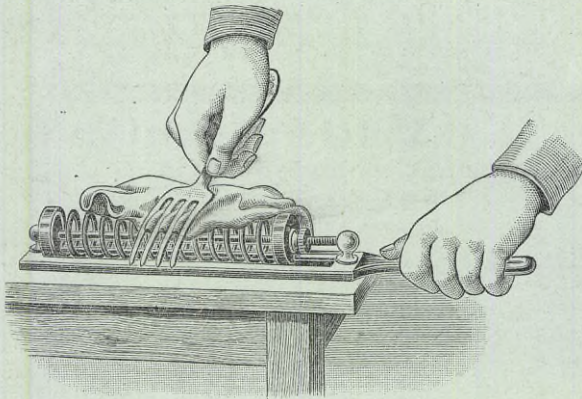
Lägre (Nya) lärarinneseminarium i Stockholm kommer till nästa läsår att utvidgas. Den därtill hörande privatskolan blir tillökt med 2 årsklasser, 7:de och 8:de, så att seminarieeleverna skola få lära att undervisa barn i åldern 6—15 år. Läroverket har innevarande läsår, dess tredje, i seminarier 45 elever, fördelade på två afdelningar och i skolan 67 barn, utgörande 6 årsklasser. I våra tider, då alla arbetsområden för den bildade kvinnan tyckas vara öfverfyllda, är det glädjande att efterfrågan på lärarinnor från detta seminarium har visat sig så riklig, att antalet platser som erbjudits har varit cirka dubbelt så stort som de däriifrån utexaminerades. Så har nu redan, 2 månader innan de slutat sin kurs, största delen af de elever, som i år tillhöra högre afdelningen, platser bestämda eller på förslag till hösten, de flesta i skolan. De löner, som bjudas, variära i skolan mellan 500 kr. (då vanligen endast 3 timmars daglig tjänstgöring fordras) och 800 kr.; i familj gifves 250 kr. till 500 kr. jämte »allting fritt».

Läroverkets föreståndarinna, fröken Alma Detthow, som i 20 år varit lärarinna vid privatseminarium, har till k. m:t lagt in ansökan om rättighet att under ecklesiastikdepartementets kontroll få anställa sådan afgangspröfning, som berättigar de utexaminerade att innehafva platser vid offentliga småskolor i städer och på landsbygden. Denna ansökan är åtföljd af synnerligen vackra intyg om seminariets och fröken Detthows föregående verksamhet, utfärdade af professorerna Yngve Sahlin, E. Fogelmark och J. O. Rosenberg, hvilka som examensvittnen öfvervakat slut-examina och undertecknat elevernas afgangsbetyg, samt af kanslirådet Kastman, folkskoleinspektören dr Bergman, dr A. Strandell, seminarieföreståndaren Joh. Löfvén m. fl.

Fröken Detthow, hvars hälsa under några år varit vacklande, men som nu är fullt frisk, återtager nästa läsår ledningen af seminarier, hvilket innevarande vårtermin förestås af lektor Enar Sahlin från Örebro.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
 18 Götgatan 18
 29 Drottninggatan 29

Nyhet! Nyhet!
Gaffelputsaren

bör vara en välkommen nyhet f. hvarje husmoder äfvensom för restauranter o. hoteller etc. Är ställbar för olika grofva gafflar.

Pris kr. 2: 25 pr st.

Säljes i hvarje väl-sorterad jern- o. bo-sättningsaffär samt i parti hos

B. A. Hjorth & C:o,
 Klara Norra Kyrkog. 5.
 Stockholm.

A. T.:	R. T.
Kont. 1 85.	44 05.
Lagr. 98 94.	14 19.

Privata Lärarinneseminarium.

Under nästkommande September öppnas i Stockholm en två-årig (eventuellt ettårig) läroanstalt för utbildande af lärarinnor i familj och i de lägre klasserna af läroverk för flickor. Undervisning kommer att meddelas i vauliga läs- och öfningsämnen, äfven språk. Särskild vikt kommer att läggas vid den metodiskt-praktiska utbildningen.

Tryckt prospekt samt muntliga eller skriftliga upplysningar lemnas af läroanstaltens föreståndarinna Fröken Sofi Anderson, Brahegatan 41, som äfven mottager anmälningar såväl till seminariet som till den därmed förenade öfningskolan. Mottagningstid Månd. och Onsd. kl. 5-6.

Referenser: Stockholm, Kanslirådet C. W. Kastman, Sibyllegatan 43 & 45; Rektor L. M. Wærn, Karlavägen 38; Eru Sofi Almquist, Artillerigatan 8; Fröken Hilda Caselli, Nybrogatan 21; Umeå, Seminarieadjunkten fröken Elisabet Eurén; Hernösand, Öfverstinnan Agnes Laurell; Sundsvall, Fröken Hilda Berggren; Norrköping, Fröken Aurore Pihl; Göteborg, Fröken Ida Hellander; Lund, Professorskan Naria Ribbing.

Interimsstyrelsen.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Nya vackra mönster i klädningsstyg, tillverkade af **gam-**
malt ylle och ull, som af enbart ull.
Begär profver.
 Gods afhämtas tacksam af giftsfritt.

Hildur Anderssons Ullspinneri- o. Skrädderi-Aktiebolag
 Råks 1 63.
 Allm. T. 76 53. **16 Oxtorgsgatan 16.**
 Filial: i Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 35.

Anmälan.

Dagny utkommer **1899** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundet*s byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundet*s byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för munnens, tändernas och hudens vård m. m. .

OBS! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt toalettmedel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga 1/2-literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonsen för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.